

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

Sectio Secvnda. An cum conscientiâ speculativè, aut practicò peccati
dubiâ, licitum sit operari?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

siva omnis formidinis, arcere videar doctri-
 nae tradita, quod formido non sit nisi
 apprehensio suaiva oppositi ejus, quod
 hic, & nunc judico, gratis concedere volo,
 quod formido sit judicium de opposito,
 nempe tale judicium, *Fortè non licet, fortè est
 falsum*; adhuc tamen dico, quod ad rectè
 moraliter operandum satis sit certitudo mor-
 alis conjuncta cum imprudenti formidine
 oppositi, ut dixi d. 19. sect. 6. Quare dum
 Adversarii dicunt operari cum judicio di-
 ctante, *Fortè pecco, fortè non licet*, est intrin-
 secè malum, quia est operari cum consci-
 entia dubia peccati, & est quasi contemp-
 tus legis Divinae, & est periculum peccati;
 distinguendum est, ut dixi l. c. operari cum
 judicio dictante, *Fortè pecco*, separato ab
 omni judicio prudenter contemne-
 tum judicium, & bonâ fide dictante, *Non
 pecco*, est intrinsecè malum, concedo; est
 enim, ut ibi dixi, operari cum conscientia
 dubia peccati: operari cum eo judicio for-
 midoloso, *Fortè pecco*, addito tamen judicio
 consequenti prudenter, & absolute contem-
 nente illud judicium, & prudenter absolute
 dictante, *Non pecco*, est intrinsecè malum,
 nego. Ratio est; quia licet transmittam,
 quod formido sit judicium quasi disponens
 animum ad legis Dei contemptum, attam-
 enit unitum judicio certo prudenti, et si non
 evidenti, dictanti, *Hoc licet*, eo ipso tollit
 eam dispositionem, & omne peccati pe-
 riculum.

SECTION II.

*An cum conscientia speculative, aut practice
 peccati dubia licitum sit operari?*

§. I.

*Status questionis, & preclara Eximii Do-
 ctoris doctrina.*

SUMMARIUM.

*Status questionis, & quid conscientia specula-
 tive, & practice dubia? n. 31.*

*P. Suar. ait, quod quis possit esse in generali, seu
 speculative dubius, an lex detur, & in par-
 ticulari esse certus, quod ea lege non obligetur,
 n. 32.*

*Solutio ejusdem P. Suar. ad objectionem, quod
 omnis dubitans in genere, dubitet in particu-
 lari, n. 33.*

*Exemplificat in justitia, dubitat possidens, an res
 sit sua, & tamen licite tenet. Idem ait in om-
 ni alia virtute, n. 34.*

*Potest speculative dubius de peccato fieri practi-
 ce certus de non peccato per principium super-
 veniens, n. 35.*

*Ait P. Suar. legem non esse satis promulgatam,
 quoties rationabiliter dubitatur, an lata sit,
 ibid.*

*M. Passerinus affirmat quod cum dubio de ho-
 nestate materiali objecti stet certitudo de for-
 mali honestate actus, n. 36.*

*Immo ait ex hoc capite ineptè impugnari Proba-
 bilistas, ib.*

*Exemplificat in rustico, qui dubitat, num talis
 res secundum se sit licita, qui tamen est certus
 esse sibi licitam, ut dicitur a Parecho, n. 37.*

*Hinc non repugnat, quod speculative dubius sit
 practice certus; n. 38.*

*Cum prudenti, immo prudentiori formidine de
 inhonestate materiali, fiat infallibilis cer-
 titudo prudentialis de honestate formali, ib.*

*Dubio practice non deposito tenemur ad minus;
 at non tenemur eo deposito, n. 39.*

Querimus an licitum sit cum conscien-
 tia speculative, aut practice peccati
 dubia operari? Dixi conscientiam specula-
 tive dubiam esse illam, quæ dubia est de
 morali bonitate, aut malitia objecti, ex quo-
 cumque capite moralis illa bonitas, aut
 malitia proveniant, sive quia sit intrin-
 seca objecto, sive quia detur, aut non de-
 tur lex illud prohibens, aut precipiens, aut
 permittens. Conscientiam practice dubiam
 dixi esse, quæ dubia est de bonitate, aut ma-
 litia morali ipsius operationis, undecum-
 que illa proveniant.

Sed antequam meam mentem exponam, N.
 transcribere duxi, quæ habet P. Suar. quem
 immerito Probabilioristæ pro se citant, qui
 tom. 5. in 3. p. d. 40. sect. 5. an. 13. præter
 alia, quæ supra dedi d. 19. sect. 1. hæc ha-
 bet: Alii verò per contrarium extremum di-
 cunt posse hominem deponere dubium, &
 se gerere perinde ac ille, qui nullam habet
 irregularitatem, quamvis teneatur nactâ
 opportunitate maiorem adhibere diligen-
 tiam. Ratio est; quia in eo casu post factam
 diligentiam ignorantia, quæ manet, est
 involuntaria, & ideo practice nullum est
 periculum peccati... Dices: Illa ignoran-
 tia non est positiva, sed negativa tantum;
 nam ille non judicat invincibiliter se non
 habere præceptum, sed solum negativè se
 habet nesciens, an sit præceptum, & ideo
 adhuc versatur in periculo, etiam secun-
 dum suam existimationem, ne fortè in re
 sit præceptum, & illud violat. Sed contra;
 nam ex illâ ignorantia negativâ in univer-
 sali, optimâ ratione inferitur positiva igno-
 rantia in particulari per illud judicium præ-
 cticum, quo aliquis prudenter judicat se
 non obligari hæc, & nunc tali præcepto
 quia

quia nemo obligatur lege, nisi illi sit sufficienter proposita: sed qui post factam diligentiam sufficientem ad cognoscendum, an sibi sit tale præceptum impositum, non potuit id assequi, non habet talem legem sufficienter propositam: ergo licet in generali, seu speculativè maneat dubius, an talis lex lata sit, in particulari est certus se non obligari tali lege. Atque ita cessat fundamentum contrariæ sententiæ, quod nemo potest facere absque peccato id, de quo dubitat, an sit peccatum: negamus enim in eo casu talem hominem dubitare, an illud hic, & nunc sit peccatum, quandoquidem hic, & nunc est certus se non obligari præcepto.

N. 33. Dices, satis esse, quod in generali dubitet hunc actum secundum se esse peccatum, quia peccatum, sive secundum se, sive in particulari sumptum vitandum est: hoc autem dubium manet semper in tali homine, quia, cum semper generatim dubitet, an talis lex lata sit, consequenter dubitat, an actio ipsa sit peccaminosa. Respondetur falsam esse illam primam propositionem generaliter sumptam; nam si quis non dubitet, an talis actio hic, & nunc sibi sit peccaminosa, parùm refert, quod dubitet, an talis actio secundum se, seu materialiter sumpta sit peccaminosa. Neque hæc generalis dubitatio infert necessariò illam particularem, nisi quando nulla est facta diligentia ad expellendam dubitationem generalem; neque subest aliqua rationabilis causa operandi cum tali generali dubio, quando expelli non potuit: his autem duobus concurrentibus sæpe licitum est operari, non obitante tali dubio. Hæc ad verbum Eximius D.

N. 34. P. Suar. Exemplificat in materiâ justitiæ; possidens enim rem, & dubitans, an sua sit, potest eam tenere, cum melior sit conditio possidentis. Subdit: Quod verò aliqui dicunt, hoc solum habere locum in materiâ justitiæ, non verò aliarum virtutum, falsum est, & sine fundamento dictum; quia non minus vitandum est peccatum in materiâ justitiæ, quam aliarum virtutum: & sicut in materiâ justitiæ occurrere potest sufficiens ratio, ob quam, non obstante illo generali dubio, potest in particulari esse certitudo practica de honestate actus; ita in materiâ aliarum virtutum potest similis ratio occurrere. Ut in materiâ religionis, nemo obligatur voto, de quo dubius est, an illud emiserit, ut rectè dixit Soto lib. 7. de Just. qu. 3. art. 2. & in materiâ temperantiæ, qui justè, & invincibiliter dubitat, an hodie sit

Tom. III.

dies jejunii, non est cogendus jejunare: & simile est de observatione festi; & in universum in materiâ obedientiæ, quamdiu quis invincibiliter dubitat, an præceptum sit impositum, & non potest post moralem diligentiam notitiam illius consequi, non est cogendus in conscientiâ ad observationem talis præcepti. Hæc ad litteram P. Suar.

Ecce primò ovum non esse ovo similis, N. 35. quam nostra doctrina doctrinæ Patris Suarii; utitur enim nostris principiis de non sufficienti obligatione legis dubiæ, & quod possessio faveat in omni virtutum materiâ. Ecce 2. ostendit, quod homo cum conscientiâ speculativè dubiâ possit esse practicè certus de non peccato; ita ut ego dubitans, an tale objectum sit secundum se illicitum omnibus, adeoque mihi, (quod est esse speculativè dubium) adhuc esse possim practicè certus, quod tale objectum mihi liceat, quatenus mihi accedit principium, quod nemo tenetur vitare objectum dubiè vitium. Idem prorsus habet tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 5. ubi agit de obligatione voti dubii, & resolvit non obligare ob allatas rationes. Idem 1. 2. de Act. hum. d. 12. sect. 5. P. Suar. ubi ait, circa dubium juris advertendum variis modis posse contingere. Primò, quia simpliciter dubitatur de totâ lege quoad exercitium, an sit lata necne; & tunc generalis regula est non obligare. Ratio peti potest ex illo principio, quod in dubiis melior est conditio possidentis; homo autem continet libertatem suam: vel certè ex illo, quod in hac materiâ notandum est, quod lex non obligat, nisi sit sufficienter promulgata; quamdiu autem rationabiliter dubitatur, an lata sit, non est sufficienter promulgata. Hæc P. Suar. qui l. c. sect. 6. plura similia repetit, & omnia nostra principia confirmat.

Similia habet Probabiliorista M. Passeri, N. 36. tom. 3. in 2. 2. d. 186. n. 259. ex Caietano tom. 1. opusc. 31. respons. in fine; ex quo infert, quod non tantum probabilitas, sed dubietas speculativa stet cum infallibili practica certitudine prudentiæ; idest, quod detur certitudo practica, seu de honestate formali prudentiæ cum dubio speculativo de objecto, seu de materiali honestate prudentiæ; ita ut possim esse certus, me formaliter honestè operari, quin certus sim de materiali honestate objecti, & actionis: & ideo n. 260. ait ex hoc capite invalidè impugnari ulum probabilitatum; possum enim esse incertus de lege, & certus de honestate formali operando contra illam, seu esse non tantum moraliter, sed metaphysicè certus de honestate formali actionis dubiæ.

N ij

Con.

N. Confirmat n. 261. ex M. Mart. de Prado
37. cap. 1. n. 7. & M. Joan. à S. Thom. 1. 2. d. 12.
M. Pass. art. 3. exemplo idiotæ dubitantis, an teneatur restituere. In hoc dubio sic prudentia syllogizat certissime. Quod mihi Parochus meus dicit esse honestum, five id sit mihi, alias evidens, & certum, five de eo in singulari, & materialiter sumpto dubitem, seu suspicer, an sit contra hanc, vel illam legem, id verè est mihi amabile, salvo ordine finis recti, seu laudabiliter, & honestè: sed Parochus dicit, honestum esse non restituere: ergo. Ecce quomodo prudentia infallibiliter ducat etiam dubitantes, nec ulla est contrarietas, quod rusticus dubitet de re secundum se; & non dubitet de re ut dicta à suo Parocho: sicut nulla, quod Religiosus dubitet de re præcepta, an sit illicita, & non dubitet, quod ea res ut præcepta sit illicita: nulla quod formidem de mysterio SS. Trinitatis, ut est in te, seclusa fide proponente; & quod sim omnino certus de eo ut proposito per fidem. Hæc, & alia satis clara M. Passerinus, alias Probabiliorista, quibus constat dari posse certitudinem veritatis practicæ in prudentia cum dubietate, immò prudenti formidine veritatis speculativæ, seu de materiali honestate objecti, & actionis secundum se.

N. Dices repugnare, ut speculativè dubius sit simul practicè certus. Nego, quin oppositum est evidens: ego enim prudenter formido, & dubito ex. gr. an habeam causam sufficientem frangendi jejunium: & tamen certus practicè sum, quod honestè operor frangendo jejunium, accedente Superioris mandato: ergo cum prudenti, immò prudentiori formidine de objecto materiali prudentiæ, ex. gr. de inhonestate in fractione jejunii secundum se, stat infallibilis certitudo prudentiæ de honestate violationis jejunii ut à Superiore præcepta, quod est objectum formale prudentiæ.

N. Instabis: In omni dubio pratico tenemur ad tutius: sed dubium de licentiâ actionis est practicum: ergo. Sed contra 1. quia axioma verum est de dubio pratico, eo non deposito. Secundo, verum est, si tutius stet contrariè, seu pro unico tuto, & minùs tutum pro non tuto; non autem si comparativè, ut expresse S. Antoninus, M. Sylvest. P. Sanch. M. Candid. M. Passer. n. 264. & alii sine numero.

N. Instabis: In omni dubio pratico tenemur ad tutius: sed dubium de licentiâ actionis est practicum: ergo. Sed contra 1. quia axioma verum est de dubio pratico, eo non deposito. Secundo, verum est, si tutius stet contrariè, seu pro unico tuto, & minùs tutum pro non tuto; non autem si comparativè, ut expresse S. Antoninus, M. Sylvest. P. Sanch. M. Candid. M. Passer. n. 264. & alii sine numero.

N. Instabis: In omni dubio pratico tenemur ad tutius: sed dubium de licentiâ actionis est practicum: ergo. Sed contra 1. quia axioma verum est de dubio pratico, eo non deposito. Secundo, verum est, si tutius stet contrariè, seu pro unico tuto, & minùs tutum pro non tuto; non autem si comparativè, ut expresse S. Antoninus, M. Sylvest. P. Sanch. M. Candid. M. Passer. n. 264. & alii sine numero.

§. II.

Resolutio questionis.

SUMMARIUM.

Dari potest conscientia speculativè dubia, practicè non dubia, n. 40.

Plura exempla, n. 41.

Nulla repugnantia, quod intellectus sit certus de uno, & incertus de alio objecto, n. 42.

Diversum est objectum judicii speculativi ab objecto practici, ib.

Si conscientia speculativè dubia fiat practicè non dubia, licitum sub hac operari; non ita si non fiat practicè non dubia. Doctores, n. 43.

Est contra P. Eliz. ib.

S. August. ait justum posse rectè bellare, jubente Rege sacrilego, si quod jubetur, vel non esse contra præceptum Dei certum est; vel an sit, certum non est, n. 44.

Ex S. Aug. si lex non est certa, licet contra illam operari, ib.

Doctores tuentes teneri subditum parere in omni quod non est certo peccatum, n. 45.

Possum conscientia speculativè dubia supervenire principia certificantia honestatem actionis, n. 46-47-48.

Potest conscientia practicè directe dubia fieri reflexe practicè certa, n. 49.

Doctores, ibid.

Quid directe practicè dubia, quid reflexe practicè certa? n. 50.

Rationes conclusionis, à n. 50. ad 52.

Si conscientia practicè directe dubia fiat practicè reflexe certa, licet cum ea operari, n. 53.

Nulla repugnantia, quod intellectus, incertus de honestate electionis, fiat certus de ejus honestate, n. 54-55.

Dico 1. Dari potest conscientia speculativè dubia, & practicè non dubia. Est omnium contra P. Eliz. lib. 4. qu. 10. §. 2. in fine pag. mihi 229. qui non intelligit, quomodo possit conscientia simul esse speculativè dubia, & practicè non dubia; & lib. 3. quest. 6. P. D. Thyrsius dissentat. 7. n. 54.

Pater: nam eadem conscientia potest esse dubia, num lex existat, num objectum liceat; & simul esse practicè non dubia, quod talis actio circa objectum dubie prohibuitur sit licita; ut constat tum in baptizante, qui est speculativè incertus de valore Sacramenti, & tamen est practicè certus de honestate, immò de obligatione ministrandi Sacramentum Baptismi incerti valoris in casu necessitatis: tum in medico, qui est speculativè incertus de efficacia pharmaci,

pharmaci, & tamen est practicè certus de honestate, immò obligatione applicandi tale pharmacum in casu, quo certum desit: tum in conjuge, qui est incertus de valore secundi matrimonii bonâ fide initi, & tamen est practicè certus de honestate redditionis debiti: tum infideli, qui est speculativè incertus de proprio gratiæ statu, & tamen est practicè certus de non indignâ Eucharistiæ sumptione: tum in non audiente Sacrum, in non jejunante, in non implente votum, qui sunt speculativè incerti de existentia legis obligantis audire Sacrum, servare jejunium, implere votum; & tamen sunt practicè certi de non inhonestate, non auditionis, non jejunii, non impletionis voti: ergo certò certius est dari conscientiam speculativè dubiam, & practicè certam de licentiâ operationis. Omnes enim allatæ conscientiæ sunt speculativè dubiæ de valore Baptismi, pharmaci, & matrimonii. Rursus aliæ sunt speculativè dubiæ, num existat lex obligans ad Sacrum, ad jejunium, & ad votum; & tamen omnes dictæ conscientiæ sunt practicè certæ de honestate, aut licentiâ actionis, aut omissionis, nempe administrationis Baptismi, præscriptionis pharmaci, redditionis debiti, non auditionis Sacri, non observationis jejunii, non impletionis voti.

N. 42. Confirmo: quia nulla est repugnantia, quòd intellectus sit certus de uno, & sit incertus de alio objecto realiter distincto: sed objectum intellectus speculativè dubii est ipsa moralis natura objecti; objectum intellectus practicè certi est ipsa electio ejus objecti; electio autem realiter, inadæquate saltem, est distincta à suo objecto: ergo nulla est repugnantia, quòd intellectus simul sit practicè certus, & speculativè incertus: ergo nulla est repugnantia, quòd intellectus simul sit speculativè incertus de existentia legis, & practicè certus de non obligatione ejusdem. Omitto plura, nam ad conclusionis evidentiam satis est notare, quòd judicium practicum diversas circumstantias pro objecto habeat ac speculativum.

N. 43. Dico 2. Si conscientia speculativè dubia fiat practicè non dubia, licitum est sub tali conscientia reddita practicè non dubia operari: secus non licet. Ita omnes cum P. Suar. *ll. cc. P. Carden. tom. 1. d. 15. n. 551.* P. Sanch. *lib. 1. Sum. cap. 6. Caietan. in opusculis tr. 31. resp. 13.* M. Bann. *2.2. qu. 10. art. 1. P. Ovied. 1. 2. tr. 5. contr. 4. punct. 1.* M. Passer. *l. c. M. Joan. à S. Th. Tom. III.*

Thom. *l. c. P. Moya tom. 1. tr. 1. qu. 6. à p. Moy. n. 37. & tom. 2. qu. 4. n. 3.* qui plurimos refert, citatis fideliter eorum verbis; M. Mercur. *1. p. art. 12. pag. 29. & 31.* qui ait intellectum speculativè dubium de honestate posse esse practicè certum de eâ, quoties nova accedat ratio, vel authoritas, vel consuetudo, vel præsumptio, vel possessio, aut quid simile: quòd si nulla superveniat, qualis est dispositio intellectus speculativè, talis est in praxi: Philaleus *qu. 6. pag. mibi 137. & alibi*, M. Baro *2. p. Manud. d. 4. sect. 1. art. 3. §. 2. pag. mibi 364.* dicens: Ad hanc conclusionem speculativam formidolosam, puto me ex legitimo conjugio natum, sequi posse practicam alteram, & omnino indubitam: ergo colendus est mihi omni genere officiorum is, à quo ex probabili opinione vitam hausi: idem ait *pag. 379.*

Est autem tota conclusio contra P. Elizabeth. *lib. 4. q. 16. §. 3. pag. mibi 229.* qui tamen potius verbis, quam re diffidet; vel si re diffidet, est, quia fatetur se non intelligere rem nobis evidentem; nempe quomodo conscientia possit simul esse speculativè dubia, & practicè certa.

Probatur 1. ex S. August. *lib. 22. contra Faustum cap. 75.* dicente: *Justus si forte etiam sub Rege homine sacrilego militet, recte S. August. potest eo jubente bellare, si quod sibi jubetur, vel non esse contra præceptum Dei certum est, vel an sit, certum non est.* Ecce duo affirmat Doctorum Doctor: primum est, quòd Justus possit Regi obedire bellum gerendo, quando est certus, quòd bellum imperatum non sit contra præceptum Dei: alterum est, quòd idem Justus possit bellum gerere obediendo Regi, quando non est certus, adeoque quando est dubius, num sit contra præceptum Dei, id est, quando est speculativè dubius de justitiâ belli: ergo ex S. August. si conscientia speculativè dubia fiat practicè non dubia, licitum est cum ea operari.

Idem habet S. Bernardus *lib. de Præcept. & Dispens. cap. 9.* dicens: *Quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus.* Cui doctrinæ adhærent quotquot sentiunt subditum teneri parere Superiori, quoties quod præcipitur, subditus judicat probabiliter licitum. Ita P. Sanch. *lib. 6. Sum. cap. 3.* & apud eum plurimi; pro quâ opinione P. Carden. *tom. 1. d. 16. cap. 4. & tom. 4. diss. 2. n. 596.* quam sequitur, refert 45. Doctores. Ergo si conscientia speculativè dubia fiat practicè non dubia, ut sit subditi conscientia, addito

N iij Supe

scientia moraliter certa de ejus electionis licentia: ergo cum ea licet operari.

N. 55. Confirmo: quia esto repugnet intellectum simul esse certum, & incertum de eodem objecto, non tamen de realiter distinctis: sed electio edendi, aut bellum gerendi, ut relata ad unas circumstantias; eademque ut relata ad alias, sunt objecta realiter inadæquate distincta: atque adeo intellectus est incertus de honestate electionis ejus, & belli, considerata præcise ejus electionis naturâ: & est certus de honestate ejus electionis cibi, & belli, considerata eâ electione, ut præcepta à Superiore; aut ut substantia huic principio certo practico reflexo, *Omnis electio certo non vetita est licita*: ergo nulla est repugnantia, quod intellectus incertus de honestate electionis fiat certus de ejus honestate: ubi aliud est honestas electionis in se; aliud honestas electionis ut substantans principio reflexo, quod omne præceptum, si non certo constat esse malum, est sequendum; aut huic, *Omnis voluntas, si non certo constat esse mala, est licita seu permissa.*

§. III.

An cum solâ conscientia directè practice dubiâ sit licitum operari?

SUMMARIUM.

Si conscientia practice directè dubiâ non fiat practice certa reflexe, non licet cum eâ operari.

Ita DD. omnes contra P. Perez, n. 56.

Quia tenemur habere bonam fidem, adeoque non satis carentia male fidei, n. 57. 58. 59. Argumenta P. Perez, quod opus ex non malâ fide sit negativè ex bonâ fide, n. 60.

Et quia si non adest mala fides, nescitur opus esse peccatum, ib.

Solvo, quia necessaria ex Apostolo est bona fides, n. 61.

Ut quis peccet, satis est, ut vel careat judicio de non peccato, vel habeat judicium de peccato, non autem necesse semper, ut habeat judicium de peccato, n. 62. 63. 64.

Ego juxta utramque sententiam tam tuentem, quod ad libertatem necessariam pro peccato, satis sit sola apprehensio malitiæ cum carentiâ judicii distantis, opus non esse peccatum, quam tuentem, necessitatem judicii distantis opus esse peccatum, solvo objectionem, n. 65. 66. 67. 68.

Ostendo peccare, qui sine judicio de non peccato operatur, etsi careat judicio de peccato, n. 68.

Non potest suspendi judicium reflexum, quod peccet, qui suspensio omni directo tam de pec-

cato, quàm de non peccato operatur, quia illud est evidens, ib.

Immo etsi suspenderetur illud reflexum, adhuc peccabit, qui suspensio omni directo operatur, n. 69.

Quomodo peccet, qui nescit se peccare suspendendo omne judicium directum, num. 70.

71. 72.

Illicitum est operari cum dubio peccati, eo non deposito per principium reflexum, n. 73. 74.

P. Terillus sentit operantem cum dubio ideo tantum peccare, quia temnit legem certam, non quia operatur cum dubio. Ejus rationes à n. 76 ad 81.

Impugnat Palanco Terillum, n. 82. 83.

Mea mens, n. 84.

Sequitur, & explicio P. Terillum, n. 85.

Etiamque defendo, n. 87. 88.

Dico 5. Si conscientia practice directè dubia non fiat practice certa reflexe, non licet cum eâ operari. Est omnium contra P. Ant. Perez tr. 2. de Just. d. 2. cap. 4. & Pontius Joan. Pontium in 2. dist. 39. qu. 2. num. 56. quem ex ejusdem Scholâ impugnat Fogarinus d. 1. an. 6.

Probatur 1. quia cum solâ conscientia N. speculative dubiâ non licet operari, ut dixi 57. num. 48. ergo multo minus cum solâ conscientia practice dubiâ. Confirmo omnium autoritate Doctorum, que in re morali, ut probat P. Card. facit evidentiam moralem.

Probatur 2. à priori ex P. Moya tom. 1. tr. 1. qu. 6. à n. 29. & tom. 2. qu. 4. num. 11. & aliis passim; quia omne opus, quod non est ex fide, est peccatum juxta Apost. id est, omne opus, quod non procedit ex judicio prudenti de licentiâ ejusdem operis, est formaliter peccatum: sed purè dubius de licentiâ nullum habet judicium prudens de ejusdem operis licentiâ, immò operari vult, sive illud sit licitum, sive illicitum: ergo illud opus elicatum sub puro dubio de licentiâ, & non licentiâ, de honestate, & inhonestate, erit formaliter peccatum. Maior est certa ex Apost. Minor est certa ex hypothefi, supponitur enim, quod quis operetur sub conscientia practice dubiâ de malitiâ operationis, non depositâ per ullum judicium prudentis. Consequentia tenet.

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

Confirmo: Dubitans de bonitate morali electionis; aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium;

bium: vel caret omni iudicio prudenter dictante licere sibi cum eo dubio operari? & tunc operatur, non tamen ex bonâ fide: ergo peccat, cum illicitum sit sine bonâ fide operari, ut constat ex Apost. & omnium autoritate supponentium dari præceptum reflexum, ne quis operetur cum puro dubio de malitiâ electionis, aut objecti, excluso omni iudicio prudenti de licentiâ, aut honestate operationis, & objecti: ergo ad rectè sine peccato operandum, debet conscientia practicè dubia deponi per iudicium reflexum dictans, *Omne quod non constat certò esse malum, est licitum.* Urgeo: Non licet operari cum conscientia probabiliter tantum probabili, ut docui *d. 18. sect. 3.* ergo multò minus cum dubio practico, seu cum conscientia practicè dubia. Consequentia tenet ex paritate, & omnium autoritate, & ratione *ibidem* adductâ. Omitto rationem, quam obiter insinuat Palanco *qu. 16. a. n. 39.* & Philaletus *pag. mibi 137.* puto enim non tenere.

Palanco.
Philal.

N.

60.

P. Perez

Dices 1. ex P. Perez, omne opus elicatum non ex malâ fide, esse negativè ex bonâ fide: sed omne opus elicatum sub puro dubio honestatis, & malitiæ non est ex malâ fide: ergo omne tale opus est negativè ex bonâ fide. Minor probatur; quia omne opus elicatum sub puro dubio honestatis, & malitiæ, sicut elicatur sine iudicio dictante illud esse licitum, ita elicatur etiam sine iudicio dictante illud esse illicitum: ergo est negativè ex bonâ fide, seu non est ex malâ fide. Confirmatur; quia ad sine peccato, seu ex bonâ fide operandum satis est, ut operans nesciat illud esse peccatum, non autem necesse est, ut sciat non esse peccatum: sed operans, præsentè cognitione bonitatis, & malitiæ, & sine omni iudicio de bonitate, & malitiâ operationis, seu operans sub puro dubio de malitiâ, & bonitate actionis ponit eam actionem nesciens eam esse peccatum: ergo sine peccato, & ex bonâ fide operatur. Similia habet Pontius *l. c.* apud Fogarinum *l. c.*

Pontius
Fogar.

N.

61.

Apost.

Sed contra evidenter; quia Apostolus expressè ait esse peccatum opus, quod non est ex fide: ergo ut opus sit peccatum, satis juxta Apost. est, ut fiat sine bonâ fide, seu sine iudicio dictante illud esse licitum, ut explicat Glossa ordinaria; sed fit; ergo est peccatum. Hinc ad confirm. nego antecedens; dico enim, quòd ut quis sine peccato operetur, non satis fit, quòd nesciat opus esse illicitum, sed necesse est, ut habeat aliquod iudicium directum, aut reflexum, quo iudicet tale opus non esse illicitum.

tum, debet enim opus esse ex bonâ fide: sed nullus dubitans habet tale iudicium, ut supponitur: ergo non habet bonam fidem. Vide quæ dixi *d. 18. sect. 1.* ubi innui, quòd omnes DD. prærequirant iudicium certum de non peccato, ut quis sine peccato operetur, quòd ipsum fulè suasi *sect. 4.* adeo ut P. Suar. & P. Moysa velint nostram conclusionem esse de fide. Si ergo prærequiritur certum de non peccato iudicium ne quis peccet, eo ipso qui eo certo de non peccato iudicio caret, peccabit, si operetur: sed purè dubitans de honestate, & inhonestate eo caret: ergo operans cum eo puro dubio peccat, ut *ibidem* docui, & solvi argumentum, & dedi rationem, cur, ut quis peccet, necesse non sit, ut habeat certum de peccato iudicium, sed satis sit, ut careat iudicio certo de non peccato: ut autem quis non peccet, non satis fit, ut careat iudicio certo de peccato, sed necesse fit, ut habeat iudicium certum de non peccato.

Dices 2. Ut quis peccet, necesse est, ut N. eliciat opus contra iudicium dictans illud esse illicitum: sed habens purum dubium caret tum iudicio dictante opus licere, tum iudicio dictante idem opus non licere; ergo non peccat. Nego maiorem ob rationem immediatè allatam. Ut quis peccet, satis est, ut eliciat opus sine iudicio bonâ fide dictante licere; non autem necesse est, ut eliciat opus sub iudicio dictante non licere. Deinde retorqueo: Ut quis peccet, necesse est, juxta Adversarium, ut ponat opus contra iudicium dictans non licere: sed operans sub puro dubio malitiæ, & honestatis operationis, etsi careat utroque iudicio directo, tam dictante, *opus A, licet*, quam dictante, *opus A, non licet*; non tamen caret iudicio reflexo dictante, *esse peccatum operari sine iudicio prudenti de licentiâ operationis*: ergo operans sub puro dubio, & sine ullo iudicio directo de licentiâ operationis, aut saltem reflexo peccabit formaliter. Vide P. Ovid. *1. 2. tr. 5. contr. 1. n. 14.*

Dices 3. Sublato præcisè uno constitutivo libertatis moralis ad peccandum necesse est, implicat esse peccatum: sed præsentè conscientia dubia deficit unum ex dictis constitutivis; ergo eâ præsentè implicat esse peccatum. Minor probatur; quia unum ex constitutivis libertatis moralis ad peccandum necessariè est iudicium de malitiâ operationis: sed præsentè conscientia dubia deficit non tantum iudicium de honestate, sed etiam de malitiâ operationis: ergo deest unum ex dictis constitutivis. Confirmatur: Nesciens opus esse illicitum, non potest peccare.

peccare: sed habens conscientiam dubiam nescit opus esse illicitum, nam suspendit omne iudicium tam de licentiâ, quam de non licentiâ operationis: ergo non potest peccare. Ita P. Perez.

P. Perez

N. 64. Sed contra 1. quia hoc, & sequentia probant non tantum operantem cum conscientia dubia peccati non peccare, quin nec peccare operantem cum ignorantia culpabili, & affectatâ non malitiâ: utor enim eadem formâ: Implicat peccatum, quoties deest iudicium dictans, *hoc opus esse peccatum*: sed laborans ignorantia vincibili malitiâ caret eo iudicio dictante, *hoc opus esse peccatum*, quin habet iudicium imprudens dictans, *Hoc opus non est peccatum*: ergo laborans vincibili ignorantia malitiâ non potest peccare.

N. 65. Contra 2. quia duplex est inter T.T. sententia circa libertatem necessariam ad peccandum, an requiratur iudicium dictans, hoc opus esse peccatum; an satis sit apprehensio suavis malitiâ cum carentia iudicii dictantis, idem opus non esse peccatum. Ne autem veritatem communissimâ nostræ conclusionis ad unam tantum sententiam limitemus, respondebo juxta utramque.

N. 66. Juxta affirmantem, quod ad libertatem constitutivam peccati satis sit, ut detur apprehensio suavis peccati, & nullum ad sit iudicium de honestate illi contradicens, concessâ maiori, nego minorem. Ad probationem, juxta eandem sententiam, dico, quod ad libertatem constitutivam peccati satis sit sola apprehensio suavis peccati cum carentia iudicii de non peccato; non autem necessarium sit iudicium de peccato: ergo cum, stante conscientia dubia, detur apprehensio suavis malitiâ sine iudicio dictante *hoc opus non esse peccatum*; et si tunc etiam non detur iudicium dictans, *hoc opus esse peccatum*, dantur constitutiva libertatis moralis ad peccandum necessaria. Quia, juxta hanc sententiam, ad potentiam moralem completam peccati satis est, ut detur apprehensio suavis malitiâ, & non detur iudicium dictans, *Hoc opus non est peccatum*; non autem necesse est, ut detur iudicium dictans, *Hoc opus est peccatum*.

N. 67. Ad confirm. dico, quod operans nesciens opus esse peccatum, nescientiâ excludente omnem notitiam suavis malitiâ, non potest peccare: operans autem nesciens opus esse peccatum nescientiâ excludente hoc iudicium, *Hoc opus est peccatum*; non autem excludente apprehensionem suavis malitiâ divisam ab omni iudicio dictante, *Hoc opus non est peccatum*; dico, inquam, quod

iste operans possit peccare: etenim eo ipso quod iste operans habeat apprehensionem suavis malitiâ divisam à iudicio dictante, *Hoc opus non est peccatum*, et si careat iudicio dictante, *Hoc opus est peccatum*, habet conscientiam peccati. Ut enim detur conscientia peccati, necesse non est, ut detur iudicium dictans, *Hoc opus est peccatum*; sed satis, ut detur apprehensio suavis malitiâ, & non detur iudicium de non peccato, eam apprehensionem excludens, seu illi contradicens.

Juxta sententiam negantem, quod ad libertatem peccati satis sit apprehensio suavis malitiâ cum carentia iudicii de non peccato, sed necessario requiri iudicium dictans, *Hoc opus esse peccatum*, concessâ maiori, nego minorem. Ad probationem distinguo: præsentem conscientia dubia practice de non peccato, non adest iudicium *directum* dictans tale opus esse peccatum, concedo; *reflexum* dictans opus sub conscientia dubia de peccato elicito esse peccatum, quatenus peccatum est operari sine bonâ fide non peccati, seu sine dictamine conscientia de non peccato, nego. Ad reliqua patet: licet ergo, stante conscientia dubia, desit omne iudicium directum tam de non peccato, quam de peccato operationis, circa quam versatur dubium; atamen adest iudicium reflexum dictans, quod *omne opus elicito sine iudicio de non peccato, aut de honestate, sit peccatum*; quod iudicium est unum ex constitutivis libertatis ad peccandum completæ. Rursus et si *directè* nesciat opus esse peccatum, reflexè tamen scit, quod sit peccatum opus elicito sub dubio de peccato. Demum licet suspendat omne iudicium directum de peccato, & non peccato talis operationis, non tamen potest suspendere reflexum, quia est evidens, nam evidenter cognoscit, quod opus sub dubio malitiâ elicito sit peccatum.

Quod si P. Perez dicat posse etiam suspen-
pendi iudicium reflexum, quia non est evi-
dens, prius negabo posse suspendi; nam evi-
dens est lex ferè omnibus Theologis, & Apostoli textus, quod homo operans sine bonâ fide, seu sine iudicio prudenti de non peccato peccet: sed operans cum conscientia dubia scit evidenter, quod operetur sine iudicio prudenti de non peccato: ergo scit evidenter, quod peccet: ergo nec suspendit, nec potest suspendere iudicium illud reflexum evidens. Deinde transmittam, quod iudicium illud reflexum possit suspendi; adhuc sequitur, quod operans cum conscientia practice dubia peccet, quia operatur

N. 68.

N. 69.
P. Perez

operatur sine iudicio de non peccato, seu sine bonâ fide honestatis, quod satis est ad hoc, ut peccet, ut dixi; etsi tunc contra nullum operetur iudicium dictans tale opus esse peccatum, quatenus supponitur suspendi omne tale iudicium tam directum, quam reflexum.

N. 70. Dices 4. Sine conscientia peccati non potest esse peccatum: sed conscientia dubia peccati non est conscientia peccati: ergo cum conscientia dubia peccati non potest esse peccatum. Ratio est; quia operans cum conscientia dubia peccati nescit opus esse peccatum: sed ad peccatum requiritur, ut sciatur opus esse peccatum: ergo operans cum conscientia dubia peccati non peccat.

N. 71. Respondeo, concessâ maiori, distinguendo minorem: Conscientia dubia peccati non est conscientia peccati, sumpto tò conscientia pro iudicio de peccato, concedo; pro notitiâ suâ suâ malitiæ separatâ ab omni iudicio non peccati, nego. Vel aliter: Cum conscientia dubia peccati non potest esse conscientia peccati, seu iudicium directum de peccato, concedo; reflexum, non quidem de peccato in solâ operatione secundum se consideratâ, nam de hâc dubitat, an sit peccatum; sed de operatione ut unitâ dubio malitiæ, & ut divisa ab omni iudicio non peccati, de quâ operatione ut unitâ tali dubio scit evidenter, quod sit formaliter illicita, nego.

N. 72. Ad rationem distinguo maiorem: nescit iudicativè, transeat; nam suspendit omne iudicium: nescit apprehensivè simul cum carentiâ iudicii de non peccato, nego maiorem: & distinguo minorem: requiritur, ut sciatur iudicativè opus esse peccatum, nego; apprehensivè cum carentiâ iudicii de non peccato, concedo minorem, & nego consequentiam. Vel aliter: nescit, seu non iudicat directè tale opus esse peccatum, concedo; nescit, seu non iudicat reflexè, quod opus ut elicatum sub dubio malitiæ sit formaliter peccatum, nego maiorem: & distinguo minorem: requiritur ut sciatur, seu iudicetur reflexè esse peccatum, concedo; directè, nego minorem, & consequentiam. Igitur vel ad libertatem peccati requiritur necessariò iudicium de peccato; & tunc etsi non detur iudicium directum, quod tale opus dubitatum peccatum, sit peccatum, datur tamen iudicium reflexum dictans esse peccatum opus elicatum sub dubio malitiæ: vel ad libertatem peccati satis est apprehensio suâ suâ malitiæ cum absentia iudicii de non peccato? & tunc, cum ea detur, consequenter datur conscientia peccati.

Dices 5. Vel licitum est operari cum dubio peccati, vel non? Si licet, vera erit opinio Pontii, & P. Perez: si non licet, falsum erit esse, illicitum, quod dubio esse illicitum. Accedit, quod, juxta nos, omne id liceat, quod nescitur esse illicitum: sed dubitans nescit tale opus esse illicitum: ergo opus dubitatum illicitum licet.

Respondeo illicitum esse operari cum dubio peccati, eo non deposito per principium superveniens reflexum; licitum autem deposito dubio: eo autem ipso non operor cum dubio, sed opus ignoratum peccatum operor ei nixus principio, quod licet facere opus, quod non iudicatur peccatum. Ad additum dico per illud principium, *Omne, quod non certo iudicatur illicitum, est licitum*, deponi dubium, & probare esse licitum deposito dubio ponere opus, quod dubitavi, non quod dubio esse peccatum; nam eo ipso, quod deponitur dubium, non dubito, sed dubitavi.

Quæres, an operans cum dubio ideo solùm peccet, quia contemnit legem certam certò cognitam; an verò etiam peccet independenter sâ lege certâ certò cognitâ, seu præcisè quia operatur in dubio?

P. Teril. *qu. 18. de Consc. à n. 10. affirmat*, quod operans cum dubio peccet præcisè, quia contemnit legem certam propositam per iudicium certum, & evidens, nempe per primum principium reflexum Synderesis, quo cuique constat ea regula juris naturalis, *In dubiis tutior pars est eligenda*; aut per aliud primum principium reflexum cum illo convertibile, quale est hoc, *non licet ponere id, de quo dubitatur, an sit malum*.

Probat 1. quia si voluntas merè dirigetur per dubium, liceret aliquando operari in dubio, ex. gr. liceret pauperi dubitanti, an sit necne leve peccatum prodigalitatis, an verò sit actus heroicus liberalitatis, privare se unico, quem habet, aureo, ut puellæ periclitantis dotem compleat; liceret, inquit, pauperi ita dubitanti operari cum eo dubio, absque eo quod peccaret: sed nunquam licet operari cum dubio: ergo operans in dubio, ideo tantum peccat, quia operatur contra legem certam, quæ si non adit, non peccabit.

Probat 2. quia ut quis contemnat legem obligantem, lex debet existere, nisi enim existat, non obligat, nec propriè contemnitur: ergo operans cum dubio, ideo peccat tantum, quia contemnit legem existentem, & certam, non autem quia contemnit legem non existentem, aut dubiam. Probat

N. 80. Probat 3. *num.* 15. quia peccans in dubio violat legem non operandi in dubio, sibi certò notam: ergo ideo præcisè peccat, quia violat legem sibi certò reflexè notam; est enim evidens principium reflexum certum, nulli licere se exponere peccati periculo, seu operari cum dubio.

N. 81. Probat 4. à priori; quia ad liberè operandum requiritur iudicium absolutum de honestate, vel turpitudine objecti; non enim voluntas potest determinatè, & deliberatè eligere objectum cum mero dubio de ejus honestate, vel turpitudine; necesse enim est, ut præcedat iudicium determinatum, & absolutum de ejus honestate, vel turpitudine: sed purum dubium non continet tale iudicium: ergo præter dubium, opus est alio iudicio ultimo regulante voluntatem; illud autem non est, nisi aliquod principium univèrsale Synderesis, ex. gr. *Non licet operari cum dubio*, applicatum per actum experimentalem, seu per hanc minorem, sed *ego nunc dubito, an contractus sit licitus*, adeoque non licet mihi contrahere: ergo in omni dubitante datur ultimum dictamen conscientie proponens certam legem, quæ toties certò violatur, quoties homo in dubio constitutus sequitur partem minùs tutam. Hæc P. Terill.

N. 82. Sed contra hanc doctrinam inturgit Palanco *qu.* 16. *an.* 28. fufissimè dicens, quod independentèr à lege reflexà sequendi partem tutiorem sit peccatum agere cum dubio id, de quo positivè dubito, an sit peccatum. Probat 1. quia per talem legem reflexam vetatur agere sub dubio, quia malum est agere sub dubio; non autem ideo malum est, quia vetatur, sed quod vetatur, quia malum, & non est malum, præcisè quia vetatur; est malum independentèr à tali lege vetante illud: ergo agere sub dubio est malum independentèr à lege illud reflexè vetante. Minor patet; quia vetitum, quia malum, supponitur malum pro priori, & independentèr à tali prohibitione. Maiorem probat; quia quod vetatur lege naturali, vetatur necessariò à Deo; sed agere sub dubio prohibetur lege naturali, prohibetur enim, quia est in se malum; ergo non prohibetur liberè, sed necessariò à Deo: ergo agere sub dubio est malum ante omnem prohibitionem; est enim agere modo contemptivo legis Divinæ.

N. 83. Probat 2. quia etsi non daretur lex reflexa vetans agere sub dubio; adhuc ita agere esset contemptus legis directæ Dei: sed contemptus legis Dei directæ est ex se peccatum, independentèr ab eo, quòd prohibea-

tur lege reflexà; immò etsi per impossibile à lege reflexà non prohiberetur; ergo etsi lege reflexà non prohiberetur, esset peccatum. Hæc Palanco, qui deinde totus est in solvendis P. Terilli argumentis.

Ego ut dicam quòd sentio, concedo, quòd N. independentèr à lege reflexà vetante agere 84. sub dubio, sit peccatum sub dubio agere: concedo etiam ideo vetari sub dubio agere, quia est intrinsicè malum; ita ut ideo vetetur agere sub dubio, quia est in se malum; non autem ideo sit malum, quia vetatur. At non inde sequitur falsam esse opinionem P. Terilli dicentis, quòd ideo peccet agens in dubio, quia contemnit legem certam; immò hoc est prorsus verum. Quare distinguì debet lex objectiva, & lex formalis: etsi enim non daretur Legislator legem ferens de non operando cum dubio, adhuc esset peccatum agere cum illo; & qui cum dubio ageret, esto non contemneret voluntatem Legislatoris, (quæ in dicto casu nulla esset) contemneret certam legem naturalem insitam ipsi objecto ex se intrinsicè malo: atque adeo semper verum est, quòd docet P. Terillus, quòd operans in dubio ideo peccet, quia legem certam contemnit. Cum autem lex certa naturalis vetans agere cum dubio, quia est intrinsicè malum agere cum dubio, nequeat à nobis moraliter violari nisi per cognitionem applicetur, hinc est, quòd ea debet nobis applicari.

Ex hæc doctrinà facilè solvuntur quæ N. trahit Palanco putans, quòd P. Terillus 87. neget esse intrinsicè malum agere sub dubio; immò *n.* 10. idem P. Terillus exponens P. Terill. suam secundam assertionem apertè ait, quòd sit cuique evidens ea regula juris naturalis, (*naturalis, dicit*) *In dubio tutior pars est eligenda*: ergo est in se malum ante omnem directam prohibitionem agere in dubio: ergo hoc non negat P. Terillus; sed quòd negat est, posse quem peccare, quin contra legem certam operetur; & verissimum dicit; nam qui operatur cum dubio, operatur contra hanc legem naturalem cuique certam, *Non licet operari cum dubio*; hæc enim lex non est dubia, sed est certa. Ab aliis superfedeo.

Unum tantum in Palanco adverto; ait N. enim *n.* 48. quòd si P. Terilli doctrina, quòd 86. ut voluntas eligat liberè objectum, requiratur prævium iudicium de objecti honestate, aut turpitudine, nec fatis sit dubium: si hæc P. Terilli doctrina est vera, sequitur (ait Palanco *n.* 49.) quòd innumera hominum opera liberet à peccato, & pœnâ, & vix peccare relinquat, nam grandes peccatores

tores vix aliquando, vel numquam curant de formando ultimo conscientiae dictamine certo, quo de sui operis inhonestate certificentur; immò nil curant de operis honestate, aut inhonestate, sed tantum de delectatione, aut lucro: ergo cum tales peccatores sint innumeri, nullus horum peccabit. Hæc, & alia Palanco.

N. 87. Sed contra; quia duplici ex causa homo peccat: vel quia ponit opus, quod directè iudicat absolute inhonestum; vel quia suspendendo omne iudicium directum de operis honestate, & inhonestate, ponit illud opus dubitans de malitiâ; & tunc habet iudicium certum reflexum proponens, quòd malum sit operari sine iudicio de honestate, aut saltem de non malitiâ operis. Quilibet enim, antequam operetur, tenetur formare aliquod sive directum, sive reflexum conscientiae iudicium, quo ultimo iudicet, quòd opus saltem non sit malum; quòd si hoc suspendat, & operetur, peccabit, quia operatur sine bonâ fide, seu sine prævio dictamine directo de operatione; habet tamen in eo casu dictamen reflexum dictans esse peccatum ponere opus non iudicatum saltem non malum. Adde peccaturum eum omnem, qui sine omni iudicio, tam directo, quam reflexo de non malitiâ operis operetur: etsi enim, ut sine peccato operetur, necessarium non sit iudicium directum de non peccato; tunc tamen necessarium est reflexum, aliter sine bonâ fide operabitur. Alterutrum ergo iudicium de non peccato necessarium est, ne quis peccet, ut dicam d. 21.

N. 88. Ecce igitur, quòd doctrina P. Terilli nec tollit potentiam peccandi, nec excusat à peccato, & poenâ opera peccatorum: nam peccator quantumcumque enormis vel dum ponit opus malum habet dictamen prævium directum de operis malitiâ, vel non? Si habet, ergo peccat, quia ponit opus sub dictamine de inhonestate. Si non habet dictamen directum, habeat tamen iudicium reflexum, adhuc peccat, quia ponit opus sub iudicio reflexo de eius malitiâ. Quòd si careat tum iudicio directo, tum reflexo de non peccato, adhuc ponendo illud opus peccabit, quia operatur sine ullo iudicio prævio de non peccato. Immò tandem huic doctrinae manum dat Palanco num. 58. dicens: Et quidem adeo evidenter peccaminosus est ille modus operandi sine conscientia, seu quod idem est, sine scientiâ honestatis, & inhonestatis operis, ut ipso lumine naturæ ad explicandum hominem pessimè operantem, his verbis utamur: *Est*

homo sine conscientia, operatur sine conscientia; cognoscentes ipsum modum eligendi sine conscientia esse ex terminis, & ab intrinseco pessimum. Ecce, juxta Palanco, est lumine naturæ notum, quòd operari sine conscientia operis sit pessimum: ergo ne quis peccet, necesse est, ut addit aliqua conscientia, seu iudicium sive directum, sive reflexum de non malitiâ operis: ergo vera est doctrina P. Terilli, quòd ad non peccatum, aut ad opus bonum, necessarium temper sit aliquod dictamen prævium de non malitiâ, aut de honestate operis.

SECTIO III.

Solvuntur argumenta contra nostras conclusiones allatas sect. amec. §. 2.

§. I.

Quia implicat, ut quis sit speculative dubius de licentiâ, & simul de eâ practice certus.

SUMMARIUM.

Satis per me conscientia directâ, sive reflexa, n. 89.

Arguit P. Eliz. quia intellectus speculative dubius de malitiâ objecti, est etiam practice dubius de licentiâ actus, n. 90.

Et quia oppositum est intelligibile, non ex incerto certum sequi non potest, n. 91.

Et quia implicat certitudo simul, & incertitudo de eodem objecto, n. 92.

Contradictio P. Eliz. n. 93.

Instatur argumentum variis exemplis, n. 94.

Certum, incertum, dubium, verum, falsum, probabile, sumi possunt tum objective, tum formaliter, n. 95.

Sicut ex antecedenti incerto subjective sumpto sequi non potest consequens subjective certum, ita ex incerto objective sumpto sequi potest consequens subjective certum, ib.

Premissa conscientia reflexa sunt evidentes, et habent quid incertum pro objecto. Quales sint, n. 96.

DD. tuentes eas premisas esse evidentes, ib.

Intellectus speculative dubius de malitiâ objecti fit practice certus de non malitiâ actus ob principia supervenientia, n. 97.

DD. hoc tuentes, n. 98.

Ostendo quomodo cum incertitudine objective certitudo de honestate actus, ib.

Intellectus speculative dubius est etiam practice dubius, nisi superveniat principium certum reflexum, n. 99.

Explico, n. 100. 101.

Quid conscientia directâ, quid reflexa? ibid. & n. 102. 103.

Ostendo